

БОЇ В ЛІСІ

Як показує історія партизанських дій, найкращі приятелі партизана — ніч і ліс. Вони хоронять його від переважаючих людських і матеріальних сил ворога, вони дозволяють йому відірватися від того ворога, переманеврувати в інші, для партизана вигідні, місця, щоб звідтіля знову заскочити ворога й нанести йому втрат. Тому-то й ворог звертає велику увагу на ліс, всіма силами старається прочистити його від партизанських сил. Робить він це звичайно трьома способами: або маючи відомості від донощиків, робить наскок на повстанський табір у лісі; або проходить звичайно не дуже сильним відділом якусь частину лісу дорогами, просіками, прочісуючи найближчі гущавини; або більшими силами оточує цілий комплекс лісу чи то поважну його частину і провадить основну прочіску цілого оточеного комплексу. І саме цьому останньому способу прочістки лісу присвятимо увагу в цій статейці.

Як виявляє досвід, прочіску більших лісів роблять большевики звичайно так, що по одному боці залишають застави, які, вкопавшись з догідним полем обстрілу, ждуть на ті повстанські частини, що їх «наженуть» їм ті відділи, які саме провадять прочіску лісу. Отже, йдуть тут лови з «нагінкою». Прочісуючі частини, що просуваються по лісі розстрільними, мають завдання виполошити повстанців з лісу та примусити їх вийти на застави, які своїм кулеметним, гранатометним і артилерійським вогнем мають їх остаточно «викінчити». Тим-то «нагінка» йде з великим криком: «Давай вправо», «Рота влево», «Бандеровец, я тебе віжу», густо пострілюючи по лісі, от так собі, навмання. Все це має саме «виполошити звірину». Очевидно, що малоздисципліновані, молоді й непривичні до боїв відділи дуже часто даються схвилюватися й ідуть саме туди, куди ворог хоче. Але досвідчений повстанець завжди пам'ятає, що його приятелі — ліс і ніч, що *він ніколи не повинен дати себе вдень викинути з лісу*, бо в чистому полі його напевно знищать. Для нього головним гаслом мусить бути: *в лісі, хоч би зовсім оточеному, витримати до смерку, а тоді негайно продиратися з оточення*. Цю головну засаду повинен знати кожний борець та кожний командир частини зокрема.

Які ж практичні висновки для себе витягає командир? Чи має він зі своїм відділом боронитись у своєму лісовому таборі аж до вечора, чи, може, треба [й]ому боротися на краю лісу? Ніколи! Про табір може ворог мати відомості, туди може спрямувати всі свої вогневі засоби, тим-то оборона в таборі може дорого коштувати повстанц[ям]; край лісу легко обстрілювати артилерією і важкою зброєю піхоти обсервованим вогнем, тому й там важко було б невеликому відділові вдержатися. Повстанський командир пам'ятає, що його найгрізніша зброя — *засідка, наскок і маневр*. Тим-то ніколи не дозволити ворогові вести бій там, де він його хоче вести, зокрема там, де він міг би обстрілювати наш відділ обсервованим гранатометним чи артилерійським вогнем. Тому ніколи не треба готуватися до вирішального бою на самім краю лісу, на краю більших галявин і т. п. Там можна робити тільки дуже короткотривалі засідки, що мали б нанести ворогові втрати, здеморалізувати його та припізнити його просування у глибину лісу. Зате потрібно готуватися до бою у глибині лісу, до бою з ворожою піхотою на найближчу віддаль, коли вона зможе використати також тільки свою легку зброю, а не користуватиметься гранатометами, щоб не постріляти своїх власних бійців. Коротко кажучи, відділ робитиме в лісі засідки на ворога в теренах, для цього пригожих, і по короткому нагальному вогневому бою буде або прориватися через «нагінку», або далі маневрувати, щоб знову в іншому догідному місці вдарити по ворогові. Такі дії основно деморалізують ворога, заставляють його просуватися по лісі дуже обережно, дуже помалу і таким чином дають можливість повстанцям без більших утрат витримати до смерку.

Приймаючи до уваги всі ці тактичні заложення, командир відповідно вестиме свою частину так, щоб ворог ніколи не міг йому накинути місця і способу бою, а щоб ініціатива бою була завжди в руках повстанського відділу. В першу чергу командир мусить бути основно зорієнтований у ситуації, мусить мати якнайбільш вичерпні відомості про ворога. Такі відомості він постійно діставатиме від своїх т. зв. «далеких забезпечень». Ці забезпечення мусять бути розміщені на краю лісу або біля головніших доріг, просік і т. п. у віддалі кількох кілометрів від місця таборування частини. Вони мусять постійно інформувати командира частини про силу й рухи ворога. Вони не ведуть бою з ворогом, а, в міру його просування вперед, відступають до своєї частини. На підставі тих розвідкових даних

командир зорієнтовується: де є ворожі застави, а де «нагінка». Тоді скоро пересуває свій відділ у напрямі «нагінки», щоб зустрітися з нею якнайскоріше і мати таким чином ще досить часу і місця до маневрування цілий день. На пригожому рубежі (яр, гущавник з передпіллям, що дає поле обстрілу, і т. п.) готує він цілим своїм відділом засідку на «нагінку», уставляючи його дуже скупчено (для можливості командувати), найкраще «на лінію». Право вогневого наказу застерігає виключно для себе. Тоді, припустивши «нагінку» на найближчу віддаль (50 м, деколи й менше), відкриває по ній короткий нагальний вогонь. Залежно від рішення командира: прориватися чи далі маневрувати — по короткому вогні йде або прорив, підготовлений ще закиданням ворога гранатами, з окликом «Слава», або відірвання від ворога назад на нові становища. В тому другому випадку треба мати вигідну дорогу до відступу (яр, долина) і маленьку частину (хоч і рій) залишити ще для прикриття відвороту.

При всіх тих діях не забувати про те, що відділ треба тримати дуже скупчено, а це з подвійною метою: по-перше, коли відділ не буде скупчений, то він легко розгубиться: по-друге, ворожий «нагінці» треба на відтинку бою протиставити більшу силу і щодо кількості бійців, і щодо сили зброї, а це можна досягнути тільки скупченням частини. Дуже допоміжні, майже конечні в таких акціях є теренові провідники, які орієнтуються в лісі і зможуть скоро та непомітно провести частину в бажане місце.

Під час прориву ворожого кільця сам ворог є в дуже незручному становищі, бо може використати тільки дуже невеличку кількість зброї (ту, що є на крилах прориваного відтинка), щоб не постріляти власних бійців. Після прориву командир збирає свій відділ, упорядковує його і, маневруючи, вдаряє на тил ворожої «нагінки», щоб її розпорозити і дати можливість ще іншим оточеним відділам лег- [ш]е прорватися.

Діждавшись смерку, командир вибирає місце, кудю йому пробитися через вороже кільце, і, підійшовши якнайтіхіше до ворога, коротким наскоком ломить його опір та виривається з кільця.

Є ще й інші прийоми боротьби в лісі, та ми подали поки що тільки цей один, використовуваний з великим успіхом одним із командирів УПА проти окупантів.

ДО ГЕНЕЗИ УКРАЇНСЬКОЇ ГОЛОВНОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ РАДИ

Визвольні змагання українського народу в 1917-21 рр. закінчилися для нього невдатно. Після 1920 р. значна частина учасників українських армій опинилася в таборах для інтернованих в Польщі, в ЧСР. Українські політичні діячі, які брали активну участь у відновленні української самостійної держави і в боротьбі за неї, переважно емігрували. Українські Землі роздерто між ССРСР, Польщею, Румунією та ЧСР. Український народ знов опинився під пануванням чужинців.

Визвольну боротьбу українського народу з 1917-21 рр. репрезентували два уряди — Уряд Української Народної Республіки (УНР) та Уряд Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР). В 1918 р. це було зумовлене окремим розвитком визвольної боротьби українського народу в межах царської Росії, і окремим — в межах австрійської монархії. Об'єднання всіх Українських Земель в одній Українській Народній Республіці, що його святочно проголошено історичним універсалом 22-го січня 1919 р. в Києві лише на короткий час припинили існування двох окремих Урядів. З уваги на специфічні, головним чином, зовнішньо-політичні умовини, що в них проходила визвольна боротьба українського народу в 1919-21 рр. обидва Уряди далі продовжували існувати і діяти окремо.

Після 1920 р. були примушені емігрувати й обидва Уряди. На еміграції Уряд ЗУНР як представництво Західної України проіснував до остаточного вирішення справи Галичини Радою Амбасадорів 15. III. 1923 р. Уряд УНР продовжував існувати далі, хоч після ліквідації Союзу Визволення України (СВУ), тобто після 1930 р., його впливи на Українських Землях були дуже малі. Тут, на Українських Землях, в роках 1921-39, в обстановці, з одного боку, посиленого наступу окупантів на український народ, зокрема в обстановці скрайньо ворожої українському народові політики московсько-більшевицьких окупантів, і, з другого боку, в обстановці постійного росту визвольної революційної боротьби українського народу за національне визволення створювався новий стан національно-політичних відносин. Уряд УНР, який продовжував стояти